

NEVYRIEŠENÉ OTÁZKY PRÁVNEHO STATUSU ŠPORTOVCOV A ŠPORTOVÝCH KLUBOV

JOZEF ČORBA

Právnická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach,
Slovenská republika

Abstract in original language

Príspevok sa zaoberá problémom správneho určenia právneho statusu športovcov a športových klubov na pozadí pôvodného návrhu zákona o športe a napokon schváleného textu zákona o podpore a organizácii športu. Poukazuje na problém posúdenia, či sú športovci zamestnanci, podnikatelia alebo iné samostatne zárobkové osoby a ako správne chápať postavenie športových klubov a možnosti ich výkonu podnikateľskej činnosti

Key words in original language

Športové kluby, športovci, podnikanie, obchodné spoločnosti.

Abstract

The article is dealing with the problem of correct determination of the legal status of athletes and sport clubs on the background of the original proposal of the Act on sport and the text of finally adopted Act on support and organisation of sport. It demonstrates the problem of consideration, if the athletes are employees, entrepreneurs or other self-earning persons and how should be understand the possibilities of sport clubs to exercise bussiness activities.

Key words

Sport clubs, athletes, business, companies

ÚVOD

Téma tohto príspevku je orientovaná na špecifickú problematiku regulovanú jednak právnou reguláciou a jednak reguláciou mimoprávnou, spočívajúcou v pravidlách prijmaných súkromnými združeniami športových klubov, športovcov či športových zväzov. Zároveň je to oblasť, ktorá podlieha aj predpisom práva EÚ, aj keď pri ich aplikácii na oblasť športu je v zmysle čl. 165 Zmluvy o fungovaní Európskej únie potrebné zohľadniť špecifickú povahu športu. Možno povedať, že ide o akýsi regulačný trojuholník práva EÚ, národného právneho poriadku a športových pravidiel.

Nie všetky aspekty výkonu športovej činnosti sú explicitne uspokojivo upravené v rámci spomenutých regulačných systémov. Najpálčivejšími problémami, ktoré sú spojené s absenciou výslovnej osobitnej právnej úpravy, resp. kontroverznými prístupmi k aplikácii platných všeobecných právnych predpisov na otázky športu, sú otázky posúdenia právneho statusu športovcov i športových klubov.

V Slovenskej republike pretrvávajú v odbornej verejnosti snahy tento nelichotivý stav vyriešiť, pričom za jediné reálne riešenie sa považuje legislatívne riešenie. Toto riešenie mohol priniesť návrh zákona o športe z roku 2007, napokon sa ho však nepodarilo schváliť v navrhovanom znení, pričom úspešne prešla legislatívnym procesom len jeho zúžená verzia, ktorej text tvorí momentálne zákon č. 300/2008 Z. z. o organizácii a o podpore športu a o zmene niektorých zákonov. V rámci nasledujúceho textu sa budeme teda pohybovať aj v trojuholníku minulej navrhovanej úpravy, aktuálne platnej právnej úpravy a právnej úpravy de lege ferenda.

1. PRÁVNE POSTAVENIE ŠPORTOVCOV

Právne postavenie športovcov je odlišné podľa toho, či vykonávajú športovú činnosť v rámci individuálnych športov alebo kolektívnych športov. Odlišenie individuálnych od kolektívnych športov je pomerne zložitá. Súčasná právna úprava neobsahuje vymedzenie týchto dvoch kategórií. V jednotlivých krajinách možno nájsť rôzne prístupy k tomu ako rozlíšiť kolektívne a individuálne športy, pričom napríklad v Grécku sa na základe rozhodnutia Ministerstva kultúry z roku 1999 považujú za kolektívne športy iba futbal, basketbal, tenis, vodné pólo, bridge, kriket, ľadový hokej, pozemný hokej, bejzbal a softbal, pričom ostatné športy sa považujú za individuálne¹. V štúdiu o rovnakom zaobchádzaní so športovcami v individuálnych športoch spracovanej v roku 2010 na podnet Európskej komisie bolo zaradených medzi individuálne športové odvetvia 26 športov spomedzi oficiálnych športov uznávaných Medzinárodným olympijským výborom. Jednalo sa o triatlon, moderný päťboj, tenis, stolný tenis, badminton, veslovanie, kanoistika, atletika, plávanie, lukostrelba, box, džudo, strelba, vzpieranie, zápasenie, taekwondo, jazdectvo, gymnastika, korčuľovanie, sánkovanie, boby, biatlon, cyklistika, lyžovanie, šerm a jachting²

V návrhu zákona o športe z roku 2007 (ďalej NZOŠ) bola už v úvodných ustanoveniach uvedená legálna definícia pojmu kolektívny šport. Kolektívnym športom sa v zmysle § 2 ods. 1 písm. c)³ návrhu zákona rozumelo športové odvetvie, v ktorom je šport vykonávaný najmenej dvoma fyzickými osobami, ktoré tvoria jedného účastníka športovej súťaže, ak v tejto súťaži nie je súťaž jednotlivcov.

¹ PANAGIOTOPOULOS, D.: The Greek Transfer System for Athletes. The International Law Sports Journal, 2004, č. 1-2, s. 38, ISSN: 1567-7559

² Kolektív autorov.: Study on the Equal Treatment of Non-nationals in Individual Sport Competitions, Den Haag: T. M. C. Asser Instituut, Edge Hill University, Leiden University, 2010, s. 14 (ďalej len „Kolektív: Study..., s.!“), prístupná na http://ec.europa.eu/sport/news/news982_en.htm

³ Návrh tohoto zákona dostupný na [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/FE52238C945CF595C12571060048FC41/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/FE52238C945CF595C12571060048FC41/$FILE/Zdroj.html)

Definícia individuálneho športu sa neuvádzala, znamená to zrejme, že ostatné športy sa mali rozumieť ako športy individuálne.

Problematicky môže vyznievať spojenie „ak v súťaži nie je súťaž jednotlivcov“. Ak mal zákonodarca na myslí, že kolektívne športy sú iba tie, kde existujú iba súťaže kolektívov a neexistujú súťaže jednotlivcov, nastane problém so zaradením niektorých športov ako sú napr. tenis, box, plávanie, atletika, kde existujú ako súťaže kolektívov tak aj jednotlivcov. Pritom ak súťažia športovci v mene nejakého športového klubu, mali by sa aj v týchto športoch na nich vzťahovať pravidlá o kolektívnych športoch, lebo vstupujú do určitého vzťahu so športovým klubom, ktorý má rovnaké prvky ako pri „čistých“ kolektívnych športoch. Takýto výklad by však skôr prichádzal do úvahy, ak by sa v spomenutej definícii nachádzalo spojenie „v športe nie je súťaž jednotlivcov“.

Zákonodarca však použil formuláciu „v súťaži (zrejme mal na myslí súťaž kolektívov) nie je súťaž jednotlivcov“. V tomto zmysle by sa teda niektoré športové odvetvia, v ktorých sa uskutočňujú súťaže kolektívov aj jednotlivcov, mohli považovať aj za individuálne aj za kolektívne športové odvetvia. Momentálne existuje mnoho športových odvetví, v ktorých sa organizujú súťaže kolektívov i súťaže individuálnych športovcov.

Podľa nášho názoru je preto skôr na mieste rozlišovať, či sa športovec zúčastňuje kolektívnych športových súťaží alebo individuálnych športových súťaží. Kolektívne budú potom tie, v ktorých súťažia kolektívny športovcov, združené v rámci športových klubov, teda ak sa športovci neprihlasujú do súťaže vo vlastnom mene a na vlastný účet, ale súťažia v meně športových klubov, pričom vyhodnocujú sa výsledky športových klubov a aj odmenu za účasť v súťaži a dosiahnuté športové výsledky dostáva klub. Naproti tomu do individuálnych súťaží sa prihlasujú priamo jednotliví športovci, oni vstupujú do právneho vzťahu s organizátorom súťaže, vystupujú vo svojo meně a sú príjemcami odmeny za účasť resp. dosiahnuté výsledky.

1.1 POSTAVENIE ŠPORTOVCOV V KOLEKTÍVNYCH ŠPORTOVÝCH SÚŤAŽIACH

Ako je uvedené vyššie za kolektívne športy považujeme tie, v ktorých športovci vystupujú skrz športové kluby, pričom musia byť s týmito športovými klubmi v určitom právnom vzťahu.

Právna podstata tohoto právneho vzťahu bola v právej vede i judikatúre preskúmaná z viacerých uhlov. Patríme tiež k tým, ktorý považujú výkon športovej činnosti v kolektívnych športových súťažiach za výkon závislej práce⁴, s dovetkom, že súčasná právna

⁴ DOLOBÁČ, M.: Právne postavenie športovca. *Justičná revue*, 2010, 62, č. 6-7, s. 796 a nasl., ISSN: 1335-6461, BARANCOVÁ, H.: *Zákonník práce. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 105, ISBN: 978-80-7400-

úprava pracovného pomeru nie je pre usporiadanie vzťahu medzi športovcom a športovým klubom vhodná. Podľa Gábriša je to napríklad preto, že slovenské pracovné právo neumožňuje uzavrieť pracovný pomer na dobu určitú na viac ako tri roky, neumožňuje využívať inštitút pokút ani rozhodcovské konanie v pracovnoprávných vzťahoch⁵.

Menej pozornosti však bolo doposiaľ venované právnemu postaveniu športovcov v individuálnych športových súťažiach.

1.2 PRÁVNE POSTAVENIE ŠPORTOVCOV V INDIVIDUÁLNYCH ŠPORTOVÝCH SÚŤAŽIACH

Právnemu statusu športovcov v individuálnych športových súťažiach nebola posiaľ venovaná až taká pozornosť. Zrejme to vyplýva zo skutočností, že čisto individuálnych športových súťaží, ktoré by mali výrazný ekonomický efekt nie je až tak veľa. V oblasti práva sa diskusia často rozbieha na určitú tému až potom, čo je vzíde nejaký podnet z praxe, pričom podnety vznikajú často práve tam, kde sa jedná o vysoké peňažné nároky. Z individuálnych športových disciplín sú možno takto atraktívne profesionálne súťaže v tenise, boxe či atletike.

Európsky súdny dvor (ESD) sa vo svojej judikatúre zaoberal podstatou činnosti individuálnych športovcov len do tej miery, aby posúdil, či ich činnosť spadá do rámca Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ZES). Konštatoval, že činnosť týchto športovcov (či už poloprofesionálnych džudistov alebo plavcov) je regulovaná ustanoveniami ZES, ide o činnosť, za ktorú dostávajú určité odmeny, od dosiahnutých výsledkov priamo závisí výška príspevkov, ktoré im budú ochotní poskytnúť ich sponzori, ako aj výška dotácií z verejných rozpočtov. Ide teda o ekonomickú činnosť a je potrebné na týchto športovcov aplikovať ustanovenia čl. 49 ZES (predtým čl. 59) o

172-7 KRIŽAN, L.: Mal by mať profesionálny futbalista na Slovensku postavenie zamestnanca? Bulletin slovenskej advokácie, XV, 2009, č. 3, s. 28 a nasl., ISSN: 1335-1079 BLANPAIN, I.: The Professional Athlete – Employee or Entrepreneur? The International Sports Law Journal, 2006, č. 3-4, s. 91 a nasl., ISSN: 1567-7559, SOEK, J.: Termination of International Employment Agreements and the „Just Cause“ Concept in the Case Law of FIFA Dispute Resolution Chamber, The International Sports Law Journal, 2007, č. 3-4, s. 28 a nasl. ISSN: 1567-7559, JUREVIČIUS, R. – VAIGAUSKAITĖ, D.: Legal Regulation of the Relationship between Football Clubs and Professional Players in Lithuania, The International Sports Law Journal, 2004. č. 1-2, s. 34, CAJSEL, W.: Status prawny sportowców i stosunki prawne łączące sportowców z innymi podmiotami. In: Kijowski, A. (ed.) : Status prawny sportowców. Poznań: Polskie Towarzystwo Prawa Sportowego, 2001, ISBN: 83-7177-021-9

⁵ GÁBRIŠ, T.: Športové právo. Bratislava: Eurokódex s. r. o., 2011, s. 163, ISBN: 978-80-89447-52-7

slobode poskytovania služieb⁶. Nepotreboval sa však ďalej už zaoberať tým, či tieto služby je potrebné považovať za podnikanie alebo výkon inej samostatnej zárobkovej činnosti.

Vzhľadom na spôsob vykonávania činnosti individuálnych športovcov možno konštatovať, že individuálny športovec vykonáva športovú činnosť sústavne, samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku⁷. Jeho činnosť teda napĺňa znaky podnikania, tak ako sú vymedzené v ustanovení § 2 ods. 1 ObchZ. Definícia podnikania v zmysle uvedeného ustanovenia však obsahuje aj subjektívny predpoklad, spočívajúci v tom, že takáto činnosť je vykonávaná podnikateľom. Ide o kruhovú definíciu, podľa ktorej je podnikateľom len ten, kto podniká, ale podnikanie je činnosť vyvíjaná podnikateľom. Podnikať môže len podnikateľ v zmysle § 2 ods. 2 ObchZ, teda ten, kto je na podnikanie oprávnený, na základe živnostenského alebo iného podnikateľského oprávnenia. V opačnom prípade nejde o podnikanie⁸.

Podnikateľom je v zmysle § 2 ods. 2 ObchZ len taká osoba, ktorá patrí do niektorej z kategórií uvedených sub písm. a) až d)⁹. Môžeme si teda položiť otázku, či sú individuálni športovci podnikateľmi.

Športovci nie sú osobami, ktoré by sa obligatórne zapisovali do obchodného registra. Športovcom v individuálnych športoch nie je na ich činnosť vydávané živnostenské oprávnenie, aj keď teoreticky ich športová činnosť vykazuje všetky znaky živnosti. Živnostenský zákon (ŽZ) pri negatívnom vymedzení pojmu živnosť v ustanovení § 3 ŽZ výkon športovej činnosti neuvádza, a nevylučuje ju teda zo živnostenského podnikania.

Živnostenský zákon síce výslovne uvádza, že živnosťou nie je využívanie výsledkov tvorivej duševnej činnosti, ale šport zrejme nemôžeme považovať za tvorivú duševnú činnosť. Rozdiel medzi športovým výkonom a umeleckým výkonom spočíva v tom, že predmetom umeleckého výkonu je vykonanie umeleckého diela, pričom sa jedná o vykonanie diela tvorivým spôsobom. Predmetom

⁶ Pozri napr. bod 61. rozsudku ESD vo veci č. C-191/97 Christelle Deliége v. Ligue Francophone de Judo et Disciplines Associées ASBL [2000] ECR I-2549 alebo bod 25. rozsudku ESD vo veci C-519/04 P David Meca – Medina a Igor Majcen proti Komisii Ú. v. EÚ (2006/C 244/14)

⁷ Účel dosiahnutia zisku už v súčasnosti nemožno u profesionálnych individuálnych športovcoch podľa nášho názoru spochybňovať. Honoráre či finančné odmeny za výkon športovej činnosti sú pre nich ich hlavným zdrojom obživy.

⁸ OVEČKOVÁ, O. in Ovečková, O. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár, 1. diel, Bratislava: Iura edition, 2008, s. 22, ISBN: 978-80-8078-205-4

⁹ Okrem toho v zmysle § 23 ObchZ aj zahraničná osoba, ktorá má právo (oprávnenie) podnikáť

športového výkonu nie je vykonanie nejakého umeleckého či iného diela a prvok tvorivosti pri športovej činnosti je trochu oslabený, hoci ho nemožno úplne vylúčiť, najmä pokiaľ ide o kolektívne športové hry. Prvok tvorivosti tak podľa niektorých autorov odlišuje umelecký výkon od športového výkonu¹⁰. V zmysle § 5 ods. 13 zákona č. 618/2003 Z. z. o práve autorskom a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) je umeleckým výkonom predvedenie, prednes alebo iné tvorivé vykonanie umeleckého diela alebo folklórneho diela spevom, hraním, recitáciou, tancom alebo iným spôsobom. Súhlasíme však s názorom, že nemožno vylúčiť, že i výkon inej osoby než umelca mohol byť považovaný za umelecký výkon, pokiaľ ním bude vykonávané umelecké dielo, napr. ak gymnasta alebo krasokorčuliar vykonáva choreografické dielo¹¹. Telec označuje športové výkony ako tzv. atypické výkony, ktoré majú niektoré umelecké črty, ale nepredvádza sa nimi žiadne umelecké dielo a sú vo všeobecnosti prejavmi fyzickej zdatnosti. Pripúšťa však, že niektoré športové výkony majú hraničnú povahu a je zložité odlišiť ich od umeleckých výkonov¹².

Dovolené činnosti, ktoré naplňajú znaky podnikania, ale ktoré nie sú nikde upravené a nie sú ani zaradené do katalógu voľných živností, teda napokon nie sú podnikaním a osoby, ktoré ich vykonávajú nie sú podnikateľmi. Katalóg voľných živností je síce otvorený a teoreticky možno ohlásiť živnostenskému úradu aj takú voľnú živnosť, ktorá sa v zozname odporúčaných označení voľných živností zverejnených ministerstvom vnútra SR¹³ nenachádza, predmet činnosti takejto živnosti však musí byť určitý a zrozumiteľný. Prax živnostenských úradov je však taká, že ohlasovateľovi nevydajú živnostenský list na taký predmet činnosti, ktorý sa v danom zozname nenachádza. Pokiaľ teda športovci nedostanú živnostenský list na výkon svojej športovej činnosti, nebudú môcť byť považovaní za podnikateľov a ich činnosť za podnikanie.

Na druhej strane samotné podmienky nadobudnutia živnosti, ktoré predpokladajú dosiahnutie veku 18 rokov sú pre výkon zárobkovej činnosti v športe nevyhovujúce a športové hnutie by ich považovalo za zbytočne prísne. V niektorých prípadoch by to bolo možné povedať aj o požiadavke bezúhonnosti športovcov.

Aj keď ŽZ neposkytuje uspokojivé riešenie pre vyššie nastolenú otázku, o niečo konkrétnejší je zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z

¹⁰ Miščíková, R. in VOJČÍK, P. – MIŠČÍKOVÁ, R.: Základy práva duševného vlastníctva. 1. Vydanie, Košice: Typopress, 2004, s. 124, ISBN 80-89089-22-4

¹¹ Tamtiež

¹² TELEC, I.: Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 164-165, ISBN 80-210-0885-7

¹³ <http://www.minv.sk/?zivnostenske-podnikanie>

príjmov v znení neskorších predpisov. V zmysle § 8 ods. 1 písm. j) tohoto zákona sa uvádza, že ceny zo športových súťaží sa považujú za ostatné príjmy, ak nejde o daňovníka, ktorý športovú činnosť vykonáva v rámci inej samostatnej zárobkovej činnosti, pričom ustanovenie odkazuje na § 6 ods. 2 písm. b) zákona o dani z príjmov, ktorý pojednáva o príjmoch z činností, ktoré nie sú živnosťou alebo podnikaním. Zákon teda neráta výslovne s tým, že príjmy individuálneho profesionálneho športovca zo športových súťaží, by mohli byť príjmami zo živnosti resp. príjmami z podnikania, ale chápe ich buď ako ostatné príjmy alebo príjmy z inej samostatnej zárobkovej činnosti, ktorá nie je živnosťou ani podnikaním. To však zákon uvádza pokiaľ ide o ceny zo športových súťaží.

Športovci nie sú osobami, ktoré by podnikali na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov ani podnikateľmi podľa § 2 ods. 2, písm. d) ObchZ, žiadny iný právny predpis nereguluje podmienky ich činnosti.

Športovci v individuálnych športoch však predsa len môžu získať podnikateľské oprávnenie na iné činnosti, ktoré sú živnosťou. Jedná sa napríklad o reklamné a marketingové služby, ktoré športovci často využívajú ako zdroj svojich príjmov, pri propagácii rôznych podnikateľov na svojom športovom oblečení či športovej výstroji. Ako držiteľia živnostenského oprávnenia by potom nadobudli status podnikateľa a aj ich kmeňová športová činnosť by potom mala byť podľa doslovného výkladu ustanovenia § 2 ods. 1 považovaná za podnikanie¹⁴.

Pôvodný návrh zákona o športe sa do problematiky právneho postavenia športovcov snažil vniesť viac svetla, keď uvádzal, že profesionálny športovec, ktorý vykonáva športovú činnosť v profesionálnej súťaži alebo otvorenej súťaži a vystupuje samostatne vo svojom mene a na vlastnú zodpovednosť, sa považuje za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa osobitného predpisu. Poznámka pod čiarou prezrádza, že týmto osobitným predpisom mal byť ŽZ. Takýto športovec by mal byť teda podnikateľom v zmysle § 2 ods. 2 písm. b) ObchZ. Dôvodová správa k návrhu zákona o športe v tejto súvislosti uvádza, že ak výkon športovej činnosti nevykazuje prvky závislej činnosti, to znamená, že športovec z inštitucionálneho hľadiska vystupuje samostatne vo svojom mene a na vlastnú zodpovednosť, má takýto športovec postavenie samostatne zárobkovo činnej osoby. V dôsledku toho, právna úprava športovej činnosti vykonávanej samostatne patrí do oblasti obchodného práva.

Keďže však návrh zákona o športe nebol prijatý a zákon č. 300/2008 Z. z. o organizácii a podpore športu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej "ZOPŠ"), ktorý bol schválený parlamentom namiesto pôvodne pripravovaného návrhu zákona o športe už vyššie spomínané

¹⁴ PELIKÁNOVÁ, I.: Komentář k obchodnímu zákonníku. 1. díl, 3. přepracované vydání. Praha: Linde, 2003, s. 34

ustanovenie neobsahoval, zostáva nám iba konštatovať, že v súčasnosti sú športovci v individuálnych športoch považovaní za osobitnú skupinu samostatne zárobkovo činných osôb.

Z tohto dôvodu by bolo potrebné posudzovať podľa Občianskeho zákonníka vzťahy individuálnych profesionálnych športovcov s ich dodávateľmi športovej výstroje a športového náčinia, s organizátormi športových podujatí, s ich trénermi s ich manažérmi, agentmi, ako aj prípadne s reklamnými spoločnosťami. Ide však o právne vzťahy, ktoré nemajú spotrebiteľský alebo príležitostný charakter, ale športovec si prostredníctvom týchto právnych vzťahov zabezpečuje podmienky pre výkon svojej športovej činnosti a pre dosahovanie svojich príjmov. Javí sa mi, že tieto vzťahy sú akosi prirodzenejšie späté s obchodnoprávnou než občianskoprávnou úpravou.

Je ťažké posúdiť, či by mal byť obchodnoprávny režim pre športovcov výhodnejší než občianskoprávny. Inak by sme totiž situáciu hodnotili, ak by si svoje zmluvné povinnosti nesplnil športovec a inak, ak by bol porušiteľom jeho zmluvný partner. Každopádne, kým nie je status športovcov v živnostenskom zákone vyriešený výslovne, môžu vznikať o režime ich záväzkovoprávných vzťahov isté pochybnosti.

Ak však športovec nadobudol status podnikateľa za účelom vykonávania marketingových alebo iných podobných aktivít, bude podnikateľom, a aj jeho záväzkové vzťahy s organizátorom športovej súťaže, ktorých obsahom budú dojednania o podmienkach účasti v súťaži, štartovnom, povinnostiach v prípade neospravedlneného nenastúpenia na súťažný zápas či preteky apod., by mali byť posudzované v zmysle Obchodného zákonníka, nakoľko úspech v jeho marketingovej sfére bude priamo závisieť od jeho úspechu v športovej sfére. Tieto záväzkové vzťahy nemusia vzniknúť pri priamej realizácii jeho predmetu činnosti (v tomto prípade športovej činnosti), stačí ak ide o zabezpečenie realizácie jeho športovej činnosti.¹⁵

2. PRÁVNE POSTAVENIE ŠPORTOVÝCH KLUBOV

Športové kluby sú dôležitým článkom v celkovej organizácii športovej činnosti. Športové kluby sú právnické osoby, ktoré prevádzkujú športovú činnosť v kolektívnych športových súťažiach.

Športové kluby v našich podmienkach sú najčastejšie občianskymi združeniami. Ide o najjednoduchšiu formu spolčenia sa za účelom výkonu určitej činnosti s vytvorením právnickej osoby, ktorá je samostatným subjektom práva odlišným od jej jednotlivých členov. Občianske združenia sú typickými právnickými osobami podľa občianskeho práva a ich právne postavenie ako aj právne vzťahy, do ktorých vstupujú, sú predmetom občianskoprávnej úpravy. Pokiaľ nie

¹⁵ BEJČEK, J. in Bejček, J. – Eliáš, K. – Raban, P. a kol.: Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 26, ISBN: 978-80-7179-781-4

sú zapísané do obchodného registra, alebo nemajú podnikateľské (napr. živnostenské) oprávnenie, nie sú podnikateľmi, a ich záväzkové vzťahy, ktoré uzatvárajú pri svojej činnosti, nespádajú pod právny režim Obchodného zákonníka.

Profesionalizácia športu, jeho celková komercionalizácia a rast športového priemyslu si však vyžiadali prijatie opatrení aj s ohľadom na právnu formu športových klubov. Do oblasti športu prúdi čoraz viac investícií, ktoré si vyžadujú svoju ochranu. Hospodárenie s takým veľkým kapitálom už nie je dosť dobre možné zastrešovať v rámci subjektov ako sú občianske združenia. Finančné prostriedky veľkého objemu plynú medzi jednotlivými športovými klubmi, napr. z dôvodu platenia odplaty za prestupy športovcov, množstvo prostriedkov je taktiež vynakladaných na mzdy športovcov. Pri zlej hospodárskej politike, alebo pri náhlej strate zdrojov financovania sa kluby často dostávajú do platobnej neschopnosti. Z uvedených dôvodov, najmä za účelom lepšej ochrany veriteľov prijímajú športové zväzy riadiace športové súťaže a združujúce športové kluby, také opatrenia, v zmysle ktorých sa musia športové kluby transformovať na kapitálové obchodné spoločnosti.

Naznačená tendencia sa napr. v oblasti futbalu prejavila vo vytvorení licenčného systému, v zmysle ktorého všetky futbalové kluby štartujúce od sezóny 2004/2005 v európskych pohárových súťažiach a od sezóny 2010/2011 aj všetky kluby, ktoré majú pôsobiť v najvyššej slovenskej futbalovej súťaži budú musieť mať právnu formu akciovej spoločnosti.¹⁶

V praxi si postupne zvykáme na skutočnosť, že mnohé športové kluby, venujúce sa niektorému športovému odvetviu profesionálne sú kreované ako spoločnosti s ručením obmedzeným alebo akciové spoločnosti. Takéto športové kluby sa povinne zapisujú do obchodného registra a majú postavenie podnikateľov podľa § 2 ods. 2, písm. a) ObchZ. Skutočnosť, že ide o podnikateľov ešte neznamená, že títo podnikatelia vykonávajú podnikateľskú činnosť. Realizácia profesionálneho športu v konkrétnom športovom odvetví, aj keď predstavuje zapísaný predmet činnosti takéhoto športového klubu nemusí byť podnikaním, keďže v zmysle § 56 ods. 1 spoločnosť s ručením obmedzeným či akciová spoločnosť môžu byť založené aj za iným účelom než podnikanie. Práve založenie spoločnosti za účelom výkonu športovej činnosti môže byť vnímané ako založenie spoločnosti za iným účelom než podnikanie.

V zmysle § 9 ods. 2 ZOPŠ môže byť športový klub založený ako občianske združenie alebo ako obchodná spoločnosť založená na iný účel ako na účel podnikania. Zároveň v nasledujúcom ustanovení zákon určuje, ktoré platby predstavujú vlastné príjmy športového klubu. Zákonodarca zrejme vychádzal z toho, že prevádzkovanie

¹⁶ Pozri čl. 3.3. Licenčného systému Slovenského futbalového zväzu na www.futbalsfz.sk

športovej činnosti nie je podnikaním, nejde o zárobkovú činnosť, ktorá by mala prinášať zisk. Z osobných interview s členmi pracovnej skupiny, ktorí pracovali na príprave textu ZOPSŠ, vyplynulo, že zámerom bolo, aby sa športové kluby venovali výlučne športu a nemali iné podnikateľské aktivity a aby negenerovali zisk, ale všetky príjmy investovali do svojej ďalšej činnosti.

Podľa niektorých názorov nemôže mať prevádzkovanie športovej činnosti ako kolektívneho športu charakter živnosti jednak preto, že subsumuje viaceré činnosti, ktoré nemôžu mať charakter podnikateľskej činnosti a jednak nie je z takto formulovanej činnosti zrejmy obsah živnosti, ktorá takto nemôže byť považovaná za určitý a zrozumiteľný predmet podnikania¹⁷.

S argumentom týkajúcim sa neurčitosti takéhoto predmetu činnosti nemožno súhlasiť. Určite si možno napr. pod predmetom činnosti „prevádzkovanie profesionálneho futbalu“ predstaviť veľmi konkrétne činnosť spočívajúcu v účasti vo futbalových súťažiach, hraní jednotlivých zápasov a príprave na jednotlivé zápasy.

Môžeme teda uvažovať o tom, či činnosť športových klubov je v skutku zárobková a či ňou teoreticky možno sledovať účel dosiahnutia zisku alebo nie. Samotná športová činnosť ako napríklad výkon profesionálneho futbalu je v našich podmienkach len zriedka spojená s dosiahnutím zisku, možno preto mnohí odmietajú považovať športovú činnosť za činnosť vykonávanú za účelom dosiahnutia zisku, teda za činnosť spĺňajúcu znaky podnikania. Znížená schopnosť dosiahnuť zisk v určitom konkrétnom teritóriu ešte nemusí byť dostatočný argument pre posúdenie takejto činnosti jako nepodnikateľskej.

Je zrejmé, že účel dosiahnutia zisku nemusí zodpovedať reálnemu výsledku, dosiahnutie zisku musí byť aspoň potencionálne možné. Potom môžeme uvažovať nad tým, či sa napr. futbalové kluby prihlasujú do slovenskej najvyššej súťaže (Corgoň ligy) za účelom dosiahnutia zisku alebo nie, keďže nedávno Artmedia Bratislava či MŠK Žilina dokázali vďaka víťazstvu v Corgoň lige a následnému kvalifikovaniu sa do medzinárodnej súťaže (Ligy Majstrov), že aj slovenský futbalový klub môže vďaka svojej športovej činnosti dosiahnuť zisk.

Pokiaľ sa však na šport pozrieme z globálneho hľadiska, zistíme, že v iných športových súťažiach nie je nič výnimočné, ak kluby pri svojej športovej činnosti dosahujú zisk¹⁸. Najvýznamnejšiu časť týchto

¹⁷ KOPÁL, L.: K problematike športovej činnosti v podmienkach živnostenského podnikania. *Obchodné právo* 2002, č. 12, s. 25, ISSN: 1335-6674

¹⁸ Vyplyva to zo záverov Deloitte & Touche Annual Review of Football Finance, ktorú každoročne zverejňuje audítorská spoločnosť Deloitte; pozri www.deloitte.com

príjmov tvoria príjmy z poskytnutia vysielacích práv a z reklamnej činnosti, ktoré by sme mohli považovať za samostatné činnosti športových klubov, ktoré nie sú obsahom hlavnej činnosti teda účasti v športových súťažiach. Je však nepochybné, že tzv. kmeňová športová činnosť a ostatné činnosti športových klubov spolu súvisia a sú úzko prepojené. Čím vyššiu úroveň športových výkonov klub dosahuje, čím kvalitnejší výsledný „športový produkt“ ponúka, tým viac získava záujem fanúšikov, sponzorov, televíznych vysielateľov, čo sa prejavuje na celkovej výške jeho príjmov.

V ustanovení § 9 ods. 3 ZOPŠ sa uvádza, že klub má financovať svoju činnosť z vlatných príjmov, pričom vlastnými príjmami sú v zmysle citovaného ustanovenia

- a) členské príspevky,
- b) výnos hospodárenia s vlastným majetkom, najmä nájomné z prenájmu hnutel'ného a nehnuteľného majetku a plôch na reklamné účely,
- c) výnos marketingových aktivít a z predaja suvenírov,
- d) príjmy z televíznych a rozhlasových práv za prenosy zo športových súťaží a športových podujatí,
- e) výnos z predaja vstupeniek na športové podujatia,
- f) príjmy z prestupov športovcov,
- g) príjem od medzinárodných športových zväzov za účasť v medzinárodných športových súťažiach a na medzinárodných športových podujatiach,
- h) dotácie z rozpočtu verejnej správy a granty,
- i) dary a príspevky,
- j) iné príjmy.

Zákon teda vyžaduje založenie športového klubu za nepodnikateľským účelom, pritom však predpokladá, že bude mať príjmy aj z podnikateľských aktivít. Či už prenájom hnutel'ného majetku (písm. b) alebo marketingové aktivity a predaj suvenírov (písm. c) je potrebné považovať za podnikanie. Ide o živnostenské činnosti aj v zmysle spomínaného zoznamu odporúčaných voľných živností a ich bližšieho obsahového vymedzenia.

Už len samotný merchandising spočívajúci v predaji rôznych suvenírov s vyobrazením loga či ochrannej známky klubu, alebo

podobizní jednotlivých hráčov možno považovať za podnikateľskú činnosť¹⁹.

Ide o stú nekonzistenciu zákona, ak predpokladá založenie spoločnosti za iným účelom než podnikanie a zároveň predpokladá, že táto spoločnosť bude vyvíjať i podnikateľskú činnosť. Zrejme zákonodarca vychádzal z reálnej situácie slovenských športových klubov, pre ktoré príjmy z marketingových aktivít či prenájmu hnutelných vecí za účelom umiestnenia reklamy nedokážu pokryť ani len náklady na zabezpečenie bežnej prevádzky klubu a vykonávanie jeho športovej činnosti. Tieto podnikateľské aktivity tak predstavujú len vedľajšiu činnosť športových klubov, ktorá slúži na zabezpečenie prostriedkov pre realizáciu hlavnej činnosti.

Napriek tomu nemožno vylúčiť, že by boli športové kluby natoľko úspešné, aby ich príjmy presiahli v účtovnom roku výdavky, a dosiahli tak zisk. Stalo sa to nielen v prípadoch, že sa klubu podarilo kvalifikovať do medzinárodnej súťaže, kde získal vysoký príjem už za samotný štart v súťaži, ale následne aj podiel na príjmoch z predaja vysielacích práv, odmenu za získané body do celkového hodnotenia a podobne. Niektoré športové kluby sa špecializujú na tréning mladých športovcov, ktorí neskôr prestupujú do bohatých zahraničných klubov a ich materské kluby tak profitujú na odplatách za prestupy svojich hráčov, ktoré sú tiež často veľmi zaujímavé z ekonomického hľadiska.

V zmysle platnej právnej úpravy podľa nášho názoru neexistuje dôvod, ak by takýto športový klub, ktorý dosiahne zisk, hoc nebol založený za účelom dosahovania zisku, nemohol zo ziskom naložiť podľa vlastného uváženia, resp. podľa vôle spoločníkov a prípadne tento zisk rozdeliť medzi jednotlivých spoločníkov.

Je nepochybné, že aj nepodnikateľské obchodné spoločnosti sa pohybujú v priestore vymedzenom článkom 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, a pretomôžu konať všetko to, čo im nie je zákonom zakázané.

3. ZÁVER

Právne postavenie športovcov i športových klubov podľa nášho názoru stále nie je legislatívne uspokojujúco vyriešené.

Alarmujúca je situácia športovcov v kolektívnych športoch, kde pretrváva protiprávny stav, avšak striktné trvanie na dodržiavaní všetkých ustanovení Zákonníka práce by viedlo k paralyzovaniu športových súťaží. Existujú v zásade dve riešenia tohoto problému. Prvým riešením je vylúčenie výkonu športovej činnosti spod aplikácie Zákonníka práce, druhým prijatie osobitnej úpravy pracovného

¹⁹ TELEČ, I.: Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 46

pomeru profesionálnych športovcov, ktorá by mala nielen zohľadniť oprávnené záujmy športovcov, ale aj záujem na riadnom fungovaní športových súťaží pri zachovaní ich pyramídového usporiadania a sezónnej periodicity.

Športovcov v individuálnych športoch je potrebné v zmysle daňových predpisov považovať za samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré nie sú podnikateľmi. Živnostenský zákon však na túto skutočnosť nereaguje. Je preto potrebné zvýrazniť túto skutočnosť v živnostenskom zákone, alebo legislatívne potvrdiť podnikateľský status individuálnych športovcov.

Nový zákon sice výsloven upravil problematiku športových klubov, avšak akýmsi vágnym spôsobom. Majú to byť podnikateľské subjekty, vykonávajúce okrem iného podnikateľskú činnosť, avšak nesledujúce podnikateľský účel. Pokiaľ bolo skutočným zámerom, aby sa športové kluby venovali len športovej činnosti a niektorým súvisiacim činnostiam, či dokonca, aby zarobené prostriedky ďalej investovali do svojej činnosti, amlo to byť v zákonomnom texte explicitne vyjadrené.

Na základe uvedených úvah dospievame k záveru, že reforma športu, ktorá sa mala uskutočniť zákonom č. 300/2008 Z. z. nebola ešte zavŕšená a stále sú opodstatnené hlasy volajúce po precizácii tejto úpravy a jej doplnení v oblastiach, v ktorých pretrvávajú vyššie načrtnuté aplikačné problémy.

Literature:

- Barancová, H.: *Zákonník práce. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, ISBN: 978-80-7400-172-7
- Bejček, J. - Eliáš, K. - Raban, P. a kol.: *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 585, ISBN: 978-80-7179-781-4
- Blanpain, I.: *The Professional Athlete – Employee or Entrepreneur?* *The International Sports Law Journal*, 2006, č. 3-4, s. 91 a nasl., ISSN: 1567-7559
- Kijowski, A. (ed.) : *Status prawny sportowców*. Poznań: Polskie Towarzystwo Prawa Sportowego, 2001, s. 275, ISBN: 83-7177-021-9
- Dolobáč, M.: *Právne postavenie športovca*. *Justičná revue*, 2010, 62, č. 6-7, s. 796 a nasl., ISSN: 1335-6461
- Gábriš, T.: *Športové právo*. Bratislava: Eurokódex s. r. o., 2011, s. 544, ISBN: 978-80-89447-52-7
- Jurevičius, R. – Vaigauskaitė, D.: *Legal Regulation of the Relationship between Football Clubs and Professional Players in Lithuania*, *The International Sports Law Journal*, 2004. č. 1-2, s. 34, ISSN: 1567-7559

- Kopál, L.: K problematice športovej činnosti v podmienkach živnostenského podnikania. *Obchodné právo* 2002, č. 12, s. 25 a nasl., ISSN: 1335-6674
- Kolektív autorov.: *Study on the Equal Treatment of Non-nationals in Individual Sport Competitions*, Den Haag: T. M. C. Asser Instituut, Edge Hill University, Leiden University, 2010,
- Križan, L.: Mal by mať profesionálny futbalista na Slovensku postavenie zamestnanca? *Bulletin slovenskej advokácie*, XV, 2009, č. 3, s. 28 a nasl., ISSN: 1335-1079
- Ovečková, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár, druhé doplnené a prepracované vydanie.*, Bratislava: Iura edition, 2008, s. 983, ISBN: 978-80-8078-205-4
- Panagiotopoulos, D.: *The Greek Transfer System for Athletes. The International Law Sports Journal*, 2004, č. 1-2, s. 38, ISSN: 1567-7559
- Pelikánová, I.: *Komentář k obchodnímu zákonníku. 1. díl, 3. přepracované vydání.* Praha: Linde, 2003
- Soek, J.: *Termination of International Employment Agreements and the „Just Cause“ Concept in the Case Law of FIFA Dispute Resolution Chamber*, *The International Sports Law Journal*, 2007, č. 3-4, s. 28 a nasl. ISSN: 1567-7559
- Telec, I.: *Tvůrčí práva duševního vlastnictví.* Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 344, ISBN 80-210-0885-7
- Vojčík, P. – Miščíková, R.: *Základy práva duševného vlastníctva. 1. Vydanie*, Košice: Typopress, 2004, s. 342, ISBN 80-89089-22-4

Contact – email
jozef.corba@upjs.sk